

СЕКЦИЯ: ТУРИЗМ И РЕКРЕАЦИЯ

УДК 330.322

Кирилюк Ірина Миколаївна
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(Умань, Україна)

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Анотація. В статті досліджено стан інвестиційного забезпечення туризму в Україні та визначено основні заходи щодо підвищення його інвестиційної привабливості.

Ключові слова: туризм, інвестиції, інвестиційне забезпечення, інвестиційний процес.

Кирилюк Ирина Николаевна
Уманский государственный педагогический университет
имени Павла Тычины
(Умань, Украина)

ФИНАНСОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ

Аннотация. В статье исследовано состояние инвестиционного обеспечения туризма в Украине и определены основные меры по повышению его инвестиционной привлекательности.

Ключевые слова: туризм, инвестиции, инвестиционное обеспечение, инвестиционный процесс.

Kirilyuk Irina
Uman state pedagogical University named after Pavlo Tychyna
(Uman, Ukraine)

FINANCIAL SUPPORT OF TOURIST INDUSTRY OF UKRAINE

Abstract. The article explored the state of tourism investment in Ukraine and identified key measures to improve investment attractiveness.

Keywords: tourism, investment, investment support, investment process.

Сучасна туристична індустрія є однією з провідних і найбільш динамічних галузей світового господарства, джерелом стабільних валютних надходжень, фактором, що сприяє підвищенню рівня зайнятості, зростанню престижу країни та розбудові її соціально-економічної інфраструктури.

Успішна інтеграція України в європейський туристичний простір вимагає дотримання міжнародних норм і стандартів якості туристичних послуг, будівництва й обладнання доріг та інших об'єктів туристичної інфраструктури. Успішна реалізація таких завдань значною мірою залежить від інтенсивності інвестиційних рішень на рівні окремих підприємств, галузей, регіонів.

Враховуючи те, що саме інвестиційний клімат в цілому та інвестиційна привабливість окремих видів туристичної діяльності та туристичних районів впливають на темпи структурних зрушень в економіці країни, актуальною є оцінка інвестиційного забезпечення.

Питання інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку висвітлюються вітчизняними економістами, такими як: Ю. Бажал, В. Беседін, З. Варналій, Т. Вахненко, О. Гаврилюк, А. Галицький, В. Геєць, О. Гонта, А. Гриценко, Б. Губський, В. Зимовець, Н. Ковтун, В. Корнєєв, М. Крачило, М. Крупка, П. Курмаєв, О. Махмудов, А. Музиченко, В. Осецький, Б. Панасюк, В. Савченко, В. Семиноженко, М. Скрипниченко, Д. Стеченко, О. Удалих, В. Шевчук Л. Федулова, А. Чухно та інші.

Разом з тим, аналіз зазначених джерел свідчить про те, що ряд наукових і практичних проблем, пов'язаних із формуванням сприятливого інвестиційного середовища в туристичній галузі, обґрунтуванням системи заходів державного управління по активізації інвестування в туризмі, удосконаленням методів стимулювання інвестування та ін. залишаються не вирішеними. Тому існує потреба в подальших теоретично-методичних та практичних дослідженнях у цьому напрямку.

Розвитку туризму в Україні сприяють зручне географічне положення, помірний клімат, специфічне утворення природно-рекреаційних ресурсів в природних умовах, багата культурно-історична спадщина та санаторно-курортна база у більшості регіонів. Проте порівняно низька частка туристичного комплексу у ВВП вказує на неповноту розкриття туристичного потенціалу України (рис. 1).

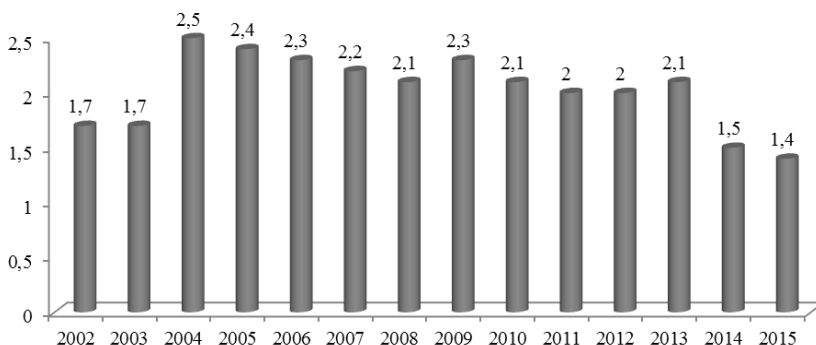

Рис. 1. Частка прямих надходжень від туристичного комплексу до ВВП України у 2002-2015 рр., %

Розвиток туризму в Україні істотно впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку та є одним з найперспективніших напрямів структурної перебудови економіки. Актуальними завданнями туристичної галузі є створення оптимальних нормативно-правових засад розвитку привабливого інвестиційного клімату, здатного збільшити обсяги

капіталовкладень у туристичний та курортно-рекреаційний комплекс і його інфраструктуру. Аналіз туристичних потоків свідчить про динамічний розвиток туристичного бізнесу в Україні (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка туристичних потоків в Україні у 2003–2015 рр.

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Динаміка потоку виїзного туризму в Україні свідчить про зростання туристичної мобільності українців та збільшенні їх фінансових можливостей. За метою подорожі розподіл туристів має такий вигляд: найбільшу питому вагу мають туристи, що подорожують з метою відпочинку (82,7%), 8,8% туристів подорожують з метою лікування, 5% – з метою бізнесу або навчання (рис. 3). Найменша частка припадає на спеціалізований туризм – 0,2%. Дана структура свідчить про перевагу туризму з метою відпочинку, відновлення людських сил, дозвілля.

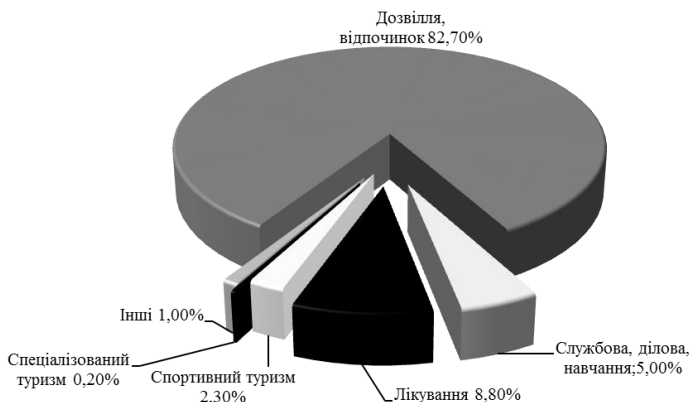

Рис. 3. Розподіл туристів в Україні за метою відвідування

Туристичні потоки в Україні показують зростання розмірів в'їзного туризму, що у комплексі із наявністю тенденції до зростання внутрішніх туристичних потоків щорічно, свідчить про підвищення конкурентоспроможності України у міжнародному туристичному комплексі. Покращення умов розвитку та підвищення прибутковості туристичної діяльності сприяє надходженню інвестицій в галузь і подальшому нарощуванню індексу конкурентоспроможності туризму.

Інвестування в туризмі – це розміщення капіталу інвесторів в туристичному бізнесі з метою отримання прибутку [2, с. 216].

Фінансове забезпечення спрямовується на відтворення ресурсно-майнового потенціалу туристичної діяльності за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання, кредитування, бюджетного фінансування, оренди, інвестування, страхування, що дозволяють проводити туристичну діяльність та отримувати соціальний та економічний ефект від її здійснення. Інвестиційне забезпечення – це сукупність умов, ресурсів і заходів, необхідних для здійснення інвестиційного процесу.

З метою формування належного фінансового забезпечення туристичної діяльності та подальшого регулювання економічно-правових відносин, пов'язаних із володінням та використанням туристичних ресурсів, необхідна їх економічна оцінка.

Оцінка інвестиційного забезпечення здійснюється за чотирма основними напрямками (рис. 4).

Рис.4. Напрями оцінки інвестиційного забезпечення [1, с. 73]

В Україні останнім часом спостерігається поступове збільшення інвестицій в туризм, але їх обсяги залишаються недостатніми для ефективної і повноцінної діяльності галузі. За даними Державної служби статистики у 2010 році капітальні інвестиції склали 273116,4 млн. грн., що перевищує рівень 2010 року на 92540 млн. грн. Обсяги інвестицій зросли майже в усіх регіонах. За обсягами залучених інвестицій серед регіонів перше місце утримує місто Київ – 80216,8 млн грн.; серед областей Дніпропетровська – 24330,6 млн грн., Київська – 22936,1 млн грн., Львівська – 11845,4 млн грн., Харківська – 10520,5 млн грн., Одеська – 8408,7 млн грн. [4].

Важливе місце в системі фінансово-економічного регулювання посідають іноземні інвестиції. Для підвищення інвестиційного інтересу з боку іноземного інвестора необхідним фактором є стабільність економічної, політичної та соціальної ситуації в країні та регіонах, відсутність яких спостерігається в Україні і перешкоджає залученню іноземних інвестицій.

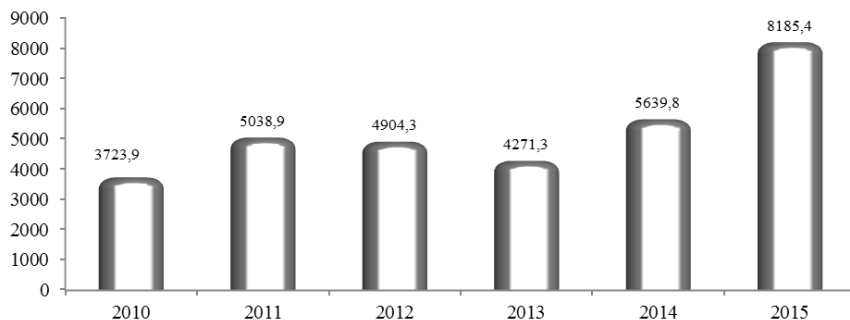

Рис. 5. Динаміка іноземних інвестицій в національну економіку України у 2010-2015 рр, млн. грн

Здебільшого іноземні інвестиції в Україні мають короткостроковий характер і розраховані на швидке обертання у сфері торгівлі та послуг. Серед іноземних інвесторів переважають дрібні фірми, фізичні особи.

Необхідно зауважити, що інвестиційні кошти вкладаються в лише найперспективніші та найбільш рентабельні об'єкти та регіони. Більшість регіонів потребують фінансування але є недостатньо привабливими для інвесторів. Тому необхідною умовою залучення інвесторів є створення розгалуженої системи інформаційного супроводження діяльності галузі, формування інформаційної бази інвестиційних проєктів. Потребує вдосконалення механізм бюджетного фінансування сфери туризму і курортів. За умови недостатньої фінансової стабільності туристичних та санаторно-курортних підприємств розподіл інвестиційних витрат, на наш погляд, є стримуючим фактором розвитку туристичного комплексу України.

Для того щоб інвестиційний процес був фактором розвитку туристичного підприємства, мають враховуватись наступні критерії:

- необхідність визначення граничної ефективності капіталовкладень: розрахунок оптимального обсягу інвестицій в конкретне туристичне підприємство з метою дотримання позитивного балансу при здійсненні наступних часток капіталу;

- необхідність розрахунку прогнозного значення ризикованості інвестицій на етапі до початку інвестиційного проєкту та під час його реалізації для своєчасного припинення неефективних інвестицій;

- використання натуральних та вартісних оцінок ефективності капіталовкладень;

- облік втрат, непрямо пов'язаних з процесом інвестування: підготовка та перепідготовка кадрів, набуття досвіду на новому ринку, встановлення нових ділових контактів тощо;

- облік втрат, прямо пов'язаних з процесом інвестування, втрати, які можуть виникнути через зв'язки туристичного підприємства з іншими галузями, об'єктами, проєктами.

– визначення співвідношення: ціна попиту на послугу чи товар – результат інвестицій – собівартість: ціна попиту має бути більшою за собівартість протягом всього терміну окупності інвестицій;

– оцінка економічної ефективності, термінів окупності та інфляційних процесів з врахуванням фактору часу.

Таким чином, очевидно є необхідність залучення інвесторів до процесу розвитку туристичної галузі. Але існує низка проблем, які стримують залучення інвестиційного капіталу в туристичну сферу з метою створення конкурентоздатного на світовому ринку національного туристичного продукту. Зокрема:

– необхідність створення цілісної системи державного управління з питань туризму в регіонах з високим туристичним потенціалом;

– недостатній юридичний рівень нормативно-правової бази розвитку туристичного бізнесу та її неузгодженість з нормами міжнародного права;

– інертність зростання обсягів вкладень в розвиток матеріальної бази туристичного комплексу країни;

– недосконалий інвестиційний клімат.

Потреба туристичної галузі в інвестиціях вимагає продуманої стратегії інвестиційної діяльності, яка повинна спрямовуватись на створення сприятливого інвестиційного клімату за допомогою комплексного використання інструментів інвестиційної політики та об'єднання інтересів держави та приватних інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Ванькович Д. В. Аналіз фінансових джерел формування інвестиційних ресурсів в Україні / Д. В. Ванькович, Н. Б. Демчишак // Фінанси України. – 2007. – № 7. – С. 72-84.
2. Стратегічний розвиток туристичного бізнесу / Т.І. Ткаченко, С. В. Мельниченко, М. Г. Бойко та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2010. – 320 с
3. Офіційний сайт Всесвітньої організації подорожей та туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.wtcc.org/](http://www.wtcc.org/)
4. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2015 /ibd/iki reg/iki_reg_u/kireg_15_u.htm